

Т. Лубенець.

ГРАМАТКА

(УКРАЇНСЬКИЙ БУКВАРЬ),

З МАЛЮНКАМИ.

ВИДАННЯ ВОСЬМЕ, ПЕРЕРОВЛЕНЕ.

Восьме видання Головний Комітет Соціального Виховання Наркомосвіти У. С. Р. Р. ухвалив і дозволив вживати в дитячих установах (31 серпня 1922 р. № 2526).

ВИДАННЯ Т-ВА „ДРУКАРЬ“.
КИЇВ, ХРЕЩАТИК 50.

Т. Лубенець.

ГРАМАТКА

(УКРАЇНСЬКИЙ БУКВАРЬ),

З МАЛЮНКАМИ.

Аз-буки—
бери граматку в руки.
Народня приназна.

ВИДАННЯ ВОСЬМЕ,
перероблене

ВИДАННЯ Т-ВА „ДРУКАРЬ“.
КИЇВ, ХРЕЩАТИК 50.

Друковано 100,000 примірників. Зам. 409.

К И Ї В.

Держ. Трест „Київ—Друк“, друкарня 8 (вул. Л. Толстого, 5).
Д. Ц. Київ. 1922.

А

А—а—а! А—а—а!

А——а.

2.

У

Уа! Уа!

у—а

у——у

Уа——Уа!

Уа!

3.

Мама.

Ма——ма

М—а—м—а

Мама.

М——м.

4.

Мамо!

Ма——мо

М—а—м—о

Мамо!

О——о.

Мама.

М

Мамо! Маму.

О

Мама.

5.

Хома.

Хо—ма

Х—о—м—а

Хома.

Х—х.

Хома. Ухо. Муха. Мох. Мама.

Мамо! Хомо, мама маха.

Х

Муха.

6.

Хима.

Хи—ма

Х—и—м—а

Хима.

И—и.

Хима. Хома. Муха. Мухи.

И

Хома у мамі.

Хима у мамі.

У Химі мох.

Мухи.

7.

Рожа.

Ро—жа

Р—о—ж—а

Рожа.

Рр, Жж.

Рожа. Жар. Жир.

Мур, мури. Хура,

хури. Рама, рами.

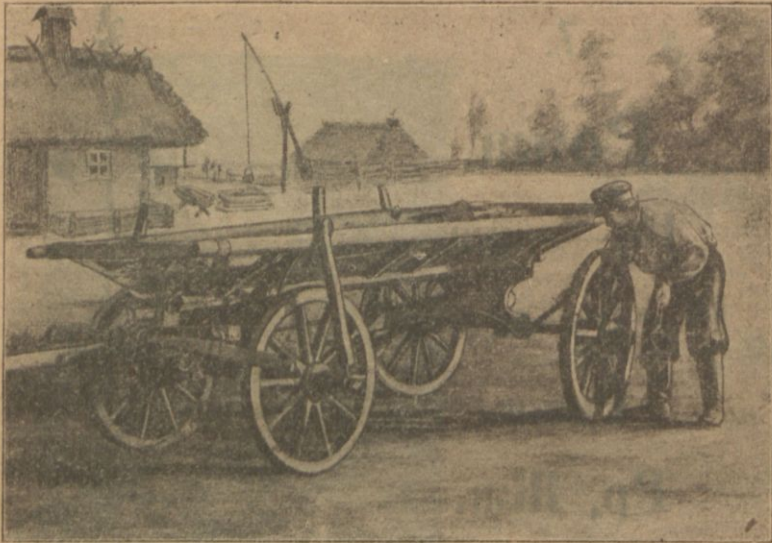

У Хоми рожа.

Р

Жир.

Ж

8.

Вози.

Во—зи. В—о—з—и

Вози. Вв, Зз.

Вози. Раз. Зараз. Мороз, морози.
Замазура. Мова. Хома мав рожу.
Захар мав воза. У Хими вава.

В

Вози.

З

9.

А, О, У, И; З, Ж, М, Р, В, Х.

Нива.

Ни—ва

Н—и—в—а

Нива.

Нн.

Нива, ниви.

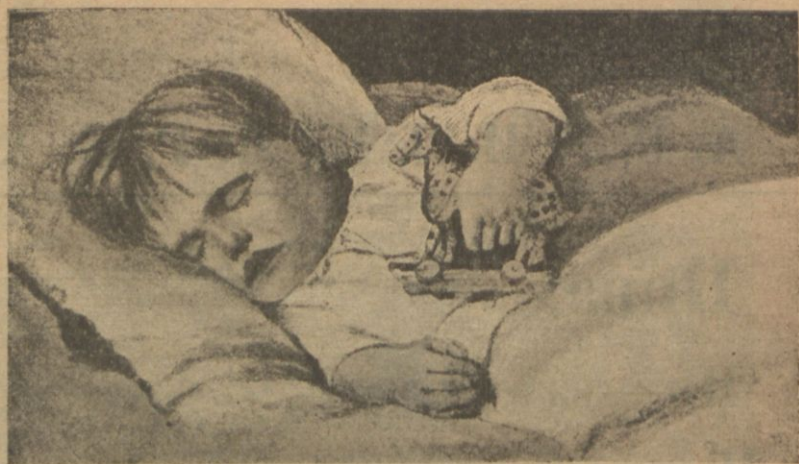
Нора. Ворона. Новина. Мирон.

Марина. У Хоми нива. Хома

орав ниву.

Н

Мирон орав новину.

10.

Сон.

С—о—н

Сон.

Сс.

Сон, снн. Син, сини. Сани. Роса.

Сир. Сова, сови. Сосна, сосни.

У Захара сир.

Роман мав сани.

Мирон возив рами.

Сосна.

С

п.

Лоша.

Ло — — ша

Л — о — ш — а

Лоша.

Лл, Шш.

Лоша. Шило. Миша. Шина. Машина.
Воли. Сало. Сила. Лихо. Лоза. Лозина.
Солома. Мало сала. Мама жала. Нива
наша. Ми орали волами. Солоха мила
лаву. Роман носив солону.

Л *Лоша ловив* **Ш**
лоша.

12.

Гуси.

· Гу — си

Г — у — с — и

Гуси.

Гг.

Нога, ноги. Гора, гори. Горюх.

Луг. Голова. Голос. Галас.

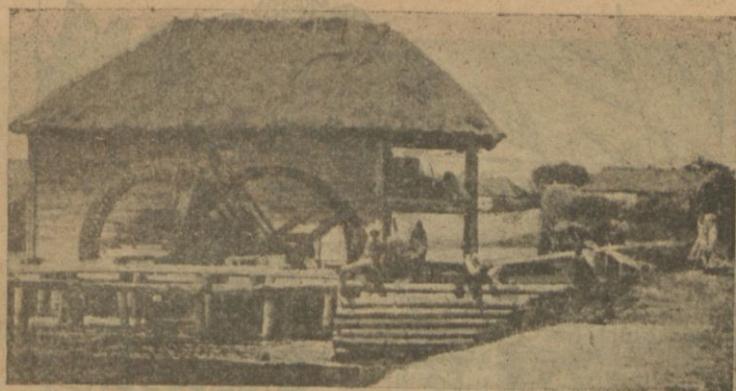
Могила.

Гуси шуги в луги. Гуси, на гору!

Гуси за горами.

Г

За лугами гори.

13.

Млин.

Млин, мли—ни, мли—во.

Жнива. Млини мололи.

Хмара насунула.

Воли за млином.

Вози загрузли.

Мене завезли на село.

Самсон орав новину.

Нова машина.

14.

Качки, кач-ки. Кк, Чч.

Куча, кучка. Курча. Курочка. Комуна.
Калина. Рак, раки. Рука, руки. Сокира.

Вовк, вовки, вовчок. Млин, млинок,
млиночок. Луг, лу-

К

жок, лужочок.

Мама варила кашу.

Сорока скакала.

Лука ловив качок.

Ч

Курча коло квочки.

Гг.

Г

Гулі. Гава, гави. Ганок. Гава
сіла на ганку. Він ловив гав.

Гулі—Гулі.

15.

Кінь—Коні.

Іі—Ьь.

Ніч. Зорі. Річка. Сіно. Віз. Огонь.

Чоловік. Комісар.

На горі кінь і лоша.

Коло воза віл і корова.

Лоша у лісі.

Василь кликав лоша:

кось-кось-кось!

і

Кінь. Кінь.

ь

16.

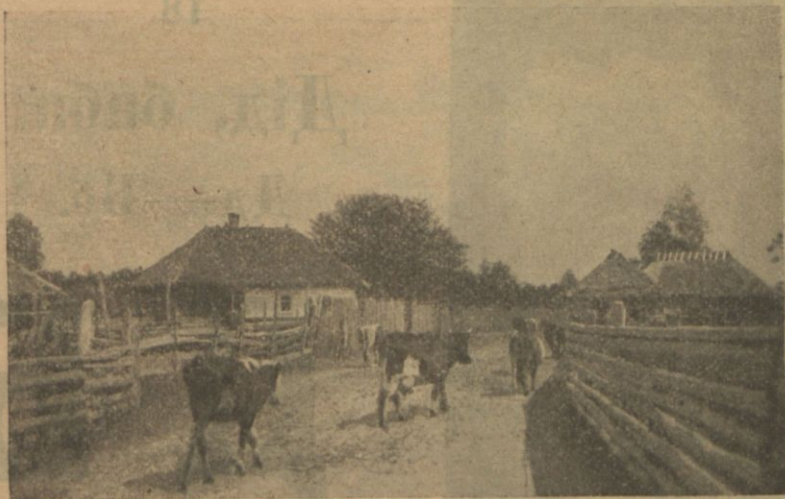
І Гай—й **Й**
йі—їі

Ай. Ой. Лій. Лійка. Сивий кінь.
Лисий чоловік. Сірії гуси. Військо.

Гай. Гайка. Гайворон. Майка. Чайка.
Мама їла кисіль. У Марії мало олії.

Ой, сину, мій сину! Слухай маму і
учись. Мій кінь вороний.

Ой, на гоні гай!

17.

Мое село.

Село—Ее. Мое—Єе.

Йе—Єе—Єва.

ње—не—сине.

Село. Весело. Нас семеро. Млин меле.
Ні, се не мое. Його нива зеленіє, а моя
чорніє. У нас немає сіна. Олена лє
молоко. Червона зірка.

Е

Чи чуєш, козаче?
Гей! сине море грає.
Сину мій, сину!
Ори, мели, їж.

Є

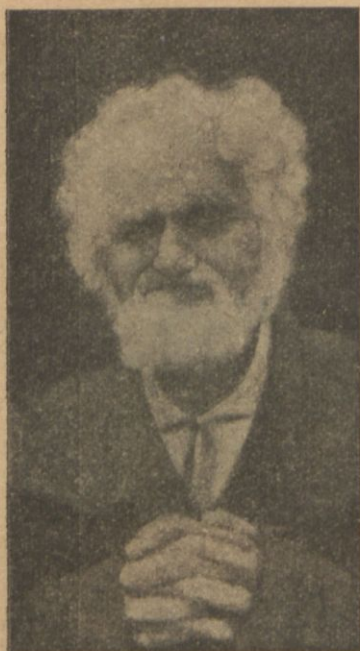
Наше військо на горі.

18.

Дід, баба.

Дд—Бб.

Д Б

Дід—діди. Баба—баби.

Дуб—дуби. Великий—

дуб, малий—дубочок.

Жив собі дід і баба.

Раз іде дід додому; на
дорозі чужий чоловік.

Добрідень! Куди, діду?

Додому!

Ну, добре! Іди.

Добре роби, добре буде.

19.

Т Тато на полі. **П**
Тато. Поле.
Тт, Пп.

Та. Тато. Татусь. Батько. Батечко.
Мати. Матір. Дитина. Брат та сестра.
Тітка, тіточка. Комуніст. Робітник.

Татко косив, та косу і притупив.

А-а, тутусі,

Пішов батько по груші,

А мати по дині—

Принесе дитині.

*Матері ні купити,
а ні заслужити.*

20.

Моя нєня.

Йа — я — моя.

Нья — ня — нєня.

Мама, нєня. Дочка, доня. Дитя, діти.
Лялька. Нянька. Дядько. Дядина. Воля.
Неволя. Червона армія.

Івась.

Я Спитав дядько малого Івася:
„ти чий такий“? А він каже:
„я татів“.

Армія робітників і селян.

21.

Ой люлі-
люлі!

Йу—Ю—Юра.

Льу—лю.

люля.

Ю—ю.

Юрко у люлі.

Моя люля. Ляля у люлі. Мама має
лялю. Мама має Галюню. Нарком освіти.

Баю, баю.

Мати сина колихала,
Колихаючи, співала:
„Ніч заходе, треба спати,—
Коло тебе рідна мати.
Я не сплю, тобі співаю:
Спи, дитино! баю, баю!“

Ю Вы жертвою в бою нерівнім
лягли
З любови до свого народу.

*Ходім, доню, до гаю
Галю виглядати.*

22. Старець щиро грає.

Ц

Цц (тс)

Щщ (шч)

Щ

Сонце. Віконце.

Старець. Молодиця.

Щира душа. Щире серце. Дощ, дощик.

Іди, іди, дощику,

Зварю тобі борщику

У новому горщику.

Іди, іди, дощику,—

Цебром, відром, дійницею,

Над нашою пашницею!

Червоноармієць. Революція.

23. Фіялки. Ф, ф. Хв, хв.

Фіялки. Фура. Фурман. Фартух. Фіртка.

Фарба. Федір. Француз. Фабрика.

Приїхав Федір на фабрику. Там фурман
кунив багато фарби. Ой у лісі під горою
викопана фоса. Коло млина, коло фіртки
вода фосу ріже.

Ф

За горóдом по долині
Котить річка філі сині.
В яєних філях рибка грає,
З неба сонце заглядає.

Роса се широкій пів.

24.

Азбука.

А а Б б В в Г г Г' г Д д
Е е Є є Ж ж З з И и І і
Ї ї Й й К к Л л М м Н н
О о П п Р р С с Т т У у
Ф ф Х х Ц ц Ч ч Ш ш
Щ щ Ъ ъ Ю ю Я я.

Антон. Богдан. Василь. Гаврило. Да-
нило. Євмен. Зінько. Илля. Іван. Кузьма.
Лука. Максим. Назар. Онисько. Павло.
Роман. Семен. Тарас. Улас. Хома. Юрко.
Ярема.

*Тринько голова наросвіти
України.*

II. Читання після азбуки.

Ладни.

Ладки - ладусі!

А де були? — в бабусі.

А що їли? — кашку.

А що пили? — бражку.

А що на закуску?

— Хліб та капустку.

Коза.

Іде коза рогата,

Веде діток кошлата;

А хто козу торкне,

Того коза штовхне.

Перший крок.

Диби, диби...

Ішла баба по гриби

А дід по опеньки

В неділю раненько.

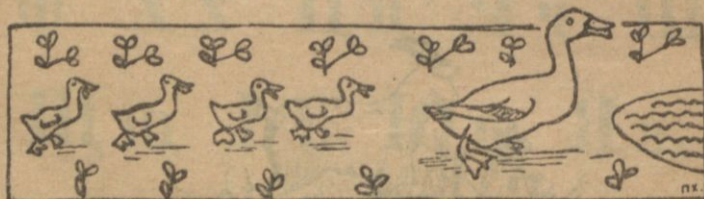
Коточок.

А-а, коточок!
Заховався в куточок,
Піймав собі мишку,
Та ззів у затишку.
Котику сіренький,

Котику біленький,	Не ходи по хаті,
Котику волохатий,	Не буди дитяти.

Піжмурки.

Котилася торба —	Хліб, паляниця.
З високого горба,	Кому доведеться,
А в тій торбі —	Той буде жмуриться.

Качка.

Качка йде,	На порясочку,
Каченят веде	На холодну водицю,
На напасочку	На зелену травицю.

Ках-ках-ках!

Шпачок.

Летів шпачок через мачок
Та й у мак впав...
Отой шпачок дрібен мачок
Потер, поламав.

Горобейчик.

Летів горобейчик:	На печі.
Джив, джив, джив!	— Що ж мені їсти?
Де ж мені сісти?	Калачі.

Нуми.

„Кумо, кумо, де твій кум?“
— На Дону. А твій?

„Потонув“.

— Нум плакати!

„Нум! Нум! Нум!“

Горобець.

Була в горобейка	Зостануться кінці —
Жінка маненька,	Горобцеві штанці;
Сидить на кілочку,	Зостануться
Пряде на сорочку.	торочки —
Що виведе нитку —	Горобцю на сорочки.
Горобцеві свитку;	

Курочка.

— Ой сусіди, сусідоньки,
Прошу вас,
Чи не бігла курочка коло вас?
Семенята курочка і чубок,
А на правій ніженьці мотузок.

Хлібчик.

Печу, печу хлібчик
Дітям на обідчик,
Печу, печу папку
Всажу на лопатку —
Шусть у піч, шусть у піч!

Тиміш у тата.

Виліз Тиміш на татове коліно. Татко
підкидає його на носі і приговорює:
Гоп-гоп-гоп! Гу-ту-ту!
Вари кашку круту,
Підливай молочка,
Погодуй козачка! Гоп-гоп-гоп!

Пташка.

Пташка маленька,
Де твоя ненька?
— На маківці сиділа,
Дрібний мачок дзюбала.
Дзюб-дзюб, дзюбанець!
Ходи, пташко, у танець!

Дрібушечки.

Дрібу-дрібу — дрібушечки,
Наївшися петрушечки,
Наївшися лободи —
Гала-гала до води.

Літом.

Як діждемо літа, | Поставимо в копки
То нажнемо жита, | Та вдаримо в гопки!
Гоп-гоп-гоп!

Дощик.

На вигоні діти гуляли у вѳрона.
Повіяв вітер, і почали падать краплі
дощу. Діти ловили долонями краплі
дощу, співали й танцювали:

Іди, іди, дощику.
Зварю тобі борщику,
В поливьянім горщику;
А собі—то кашки,
Стрибати гопачки.
Гона-гона-гонашечки,
Наїґшися вже кашечки!

Барвінок.

Де ти, барвіночку, ріс,
Що такий красний виріс?
Ріс я в лісі при криниці,
При студенькій водиці,
Мене вола підхолила.

Чепуруха.

„Чого в тебе, Марусю,
Сорочка не біла?“

— Ой, вже восьма неділя,
Як сорочку наділа.

„Чого в тебе, Марусю,
Не метена хата?“

— Я вимету разком
Та вивезу возком.

„Ой що ж тобі, Марусю,
За сміттячко дати?“

— Сюди хіп, туди хіп—
За сміттячко девять кіп,

А десята кіпка,
Що вимете тітка.

Пісня.

Вишеньки.

Ой вишеньки—черешеньки
Червонії—спілі,

Чого ж бо ви так високо
Виросли на гіллі?

Ой того ми так високо
Виросли на гіллі,—

Як би росли низесенько,
Чи то ж би доспіли?

Л. Українка.

Дівчинка.

Я дівчинка невеличка,
На головці в мене стрічка,
Вмію шити й вишивати,
Ще й читати і писати.

Голодний зайчик.

Біжить зайчик дорогою
Тай скаче,
Обтирається лапками
Та й плаче:

„Усі ж бо я та й городи
Обійшов,
Нігде ж бо я капустиці
Не знайшов!“

Дід та баба.

Був собі дід та баба,
А в їх була курочка ряба,
Та злізла на полицку,
Та знесла яечко.

Мишка бігла,
Хвостиком зачепила—
Яечко впало й розбилось.
Дід плаче, баба плаче,
А курочка кудкудаче.

Лисична.

Ой були ми в ліску
Та й піймали лиску—
Чорною та чубатую,
Хорошую та кудлатую.

Одкривайте ліску,
Бо веземо лиску
С-під гілля-коріння
На ваше подвір'я.

Кізонька.

Бігла кізонька льодком, льодком,
А за нею цап слідком, слідком.
А кізонька в ополонку,
А цапочок за головку:
„Смик—стій, кізонько, не топись,
Хоч на мене подивись!“

Пісня.

Журавель.

Був собі журавель
Та журавочка,
Накосили сінця
Повні ясельця;
Наша казка гарна, нова,
Починаймо її знова:
Був собі журавель...

Корівка.

Дала мені мати корівку
Та на мою бідну голівку:
До корівки треба рано вставати,
Я ж маленька і ще хочу спати.
Ой, виломлю хворостину з тину
Та пожену корівку в долину.
Гей, гей, корівко, до вовка,
Нехай буде спокійна головка!

Вечір.

Тихесенький вечір
На землю спадає
І сонце сідає
В темнесенький гай.
Ой, сонечко ясне,
Невже ти втомилось,
Чи ти розгнівилось?
Іще не лягай!

Самійленко.

Бузина.

Раз казала бузина,
Огряденька та рясна:
„Мені гарно в світі жати!
Як вже нічого робити
Всім хлопяточкам на полі,
Як гуляють всі на волі,—
От тоді мене ламають,

З мене серденько
виймають,
Проверчують дірочки,
Роблять з мене дудочки.
Як заграють хлопяточка,
Як танцюють
дівчаточка,—

Тоді й я радію з ними,
З голубятами моїми!“

О. Л.

Котик.

Котик коло річки ходив,
Черевички носив,
Та не панськії,
А черкаськії
Та не дорогії,—
По два золотії.
Пішов котик на торжок,
Купив собі кожушок;
Треба з ката зняти

Чоботи.

Чоботи, чоботи
Ви мої!
Наробили клопоту
Ви меві!
На річку йшли чоботи
Рипучи,

А з річки йшли чоботи,
Хлипучи.
Я ж думала — чоботи
Юхтові,
А се бачу — чоботи
Шкапові.

Пісня.

Червона курочка.

Ходила червона курочка по дворі й водила за собою своїх курчаток. Знайшла вона пшеничне зернятко.

— Хто посадить зернятко? — спитала вона.

— Не я! — сказала гуска.

— Не я! — сказала качечка.

— То я його посадю, — відповіла курочка і посадила.

Як пшениця поспіла, вона спитала:

— Хто повезе зернятка до млина?

— Не я! — сказала гуска.

— Не я! — сказала качечка.

— То я повезу, — сказала курочка і повезла.

Привезла курочка з млина борошно та й питає:

— Хто спече хліб з цього борошна?

— Не я! — сказала гуска.

— Не я! — сказала качечка.

— То я спечу! — сказала курочка і спекла хліб.

Як хліб був готовий, то знов спитала курочка:

— А хто буде
сей хліб їсти?

— Я! — сказала
гуска.

— І я! — сказала
качечка.

Але курочка їм відповіла:

— Ні, бо я вам, ледачим, не дам. Я сама ззім.

І покликкала своїх діток помагати.

Від зайчика.

Діти над ставком греблись у піску і визирали тата з поля. Тато їхав на волах. На возі у нього лежав плужок. Діти чим-дуж припустили бігти до тата. Більшенькі випередили менчих, а позаду теліпався малий Івась. Скоро всі були коло воза, і тато садовив їх у віз. А Івась не добіг таки до воза, зачепився за ломаку й упав. Тато його підняв і посадив коло себе.

— А що то у вас у торбі?—питав Івась у тата.

— Хліб.

— А де ви його взяли?

Тато сміявся: „А там біг у полі зайчик і ніс буханець хліба. Я зайчика за вуха—та й одняв хліб.“

Малий Івась дивився на тата, роззявивши ротика, а старші всміхалися. Тато розв'язав торбу, достав хліб, поділив його дітям, і вони їли та смакували його, як медівник. А тато гладив Івася по голові і приказував:—„Іж, іж, Івасю. Правда, смашний хліб від зайчика?“

Хто мовчить, той двох навчить.

Раз крила в вітряка гуділи й герготали,

Що все село вони хлібом годували;

А камінь п'ятирня й колесо... мовчали.

Грунт і джерело Української Соціалістичної Республіки є трудящі.

Що кому.

Жили на однім подвір'ї кіт, півень, собака й цап. Увечері, було ото, зійдуться всі до ганку й починають гомонити про всякі справи. От тільки на однім не погодилися вони: „що найкраще в світі?“

— Нема краще молочка,—каже кіт Мурий, не зле також і мишу впіймати, та тільки клоїтно.

— Молочко дурниця!—каже півень; а от як би овес або пшоно, то се буде краще.

— Аби що ви балакаєте, братця, перебиває Сірко,—вже коли й є щось гарного, то це кістка. Скільки я гриз її на своїм віку, то вже розуміюся на цім, як слід!..“

— Та воно й сінця свіженького поноїсти теж не погано, а надто як запашне, вставив і свого цап.

Отак і досі що-вечора сперечаються вони, а що справді найкраще, на тім і досі не погодяться.

Мамин-Сибіряк.

Пісня матері.

Спи, мій малесенький, спи мій синок!...

Я розкажу тобі безліч казок!

На що ж ти оченьки знову розкрив?

Спи, моя пташко, то вітер завив...

Най живе Українська Соціалістична
Радянська Республіка!

Школяр.

„Не піду до школи, бо у школі нудно!
Не буду учитись, бо учитись трудно“.

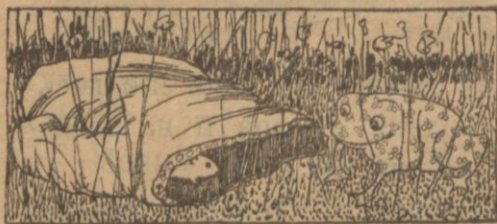
— А їстоньки будеш?

„І їсти і пити!“

— Коли ж так, то, синку, треба і учитись;
Без розуму хліба нігде не добудеш,
І голодним ціле життя своє будеш.

Рукавичка.

Ішов дід лісом, а за ним бігла собачка, та й загубив дід рукавичку. От біжить мишка, увізла в ту рукавичку та й каже: „Тут я буду жити“.

Коли це жаба скаче та й питає:

— А хто, хто в цій рукавичці?

— Мишка-шкряботушка. А ти хто?

— Жабка скрекотушка. Пусти й мене!

— Іди!

Ото вже їх двое. От біжить зайчик, прибіг до рукавички та й питає:

А хто, хто в цій рукавичці?

— Мишка-шкряботушка, жабка скрекотушка. А ти хто?

— А я зайчик-побігайчик. Пусти і мене!

— Іди!

От уже їх трое. Коли це біжить лисичка та до рукавички:

— А хто, хто в цій рукавичці?

— Мишка-шкряботушка, жабка-скрекотушка та зайчик-побігайчик. А ти хто?

— А я лисичка-сестричка. Пусти і мене!

— Та йди!

Ото вже їх четверо сидить. Аж суне вовчик, та й собі до рукавички, питається:

— А хто, хто в цій рукавичці?

— Мишка шкряботушка, жабка-скрекотушка, зайчик-побігайчик та лисичка-сестричка. А ти хто?

— Та я вовчик-братік. Пустіть і мене!

— Та вже йди!

Уліз і той,—уже їх і п'ятеро.

Де не взявся,—біжить кабан:

— Хро-хро-хро! А хто, хто в цій рукавичці?

Мишка-шкряботушка, жабка-скрекотушка, зайчик-побігайчик, лисичка-сестричка та вовчик-братік. А ти хто?

— Хро-хро-хро! А я кабан-іклан. Пустіть і мене!

— Оце лихо! Хто не набреде, та все в рукавичку! Куди ж ти тут улізеш?

— Та вже влізу,—пустіть!

— Та що вже з тобою робити,—йди!

Уліз і той. Уже їх шестеро, уже так їм тісно, що й нікуди. Коли це тріщить кущами, вилазить ведмідь та й собі до рукавички, реве й питається:

— А хто тут, хто в цій рукавичці?

Мишка-шкряботушка, жабка-скрекотушка, зайчик-побігайчик, лисичка-сестричка, вовчик-братік та кабан-іклан. А ти хто?

— Гу-гу-гу! Якого вас багато! А я ведмідь-набрідь. Пустіть і мене!

— Де ми тебе пустимо, коли й так тісно?

— Та якось будемо.

— Та вже йди, тільки з краечку.

Уліз і той—семеро стало, та так же тісно, що рукавичка ось-ось розірветься.

Коли це дід оглядівся—нема рукавички. Він тоді назад—шукати її, а собачка попереду побігла. Бігла, бігла, бачить—лежить рукавичка та й ворухиться. Собачка тоді: „Гав-гав-гав!“

Вони як злякаються, як вирвуться з рукавички,—так усі й порозбігалися лісом. Прийшов дід та й забрав рукавичку.

Весілля Мороза.

От сороки—білобоки коровай вбірають,
А галочки—міщаночки пісні все співають;
Вітер свистить у дудочку, а ворона криче.
Молодая, веселая: сміється не плаче;
Сидить, хрумтить сосулочки, із льоду горішки.
Снігірчики, чечіточки прискакали пішки;
Горобчики—молодчики з ними танцювали,
А лисички та зайчики гостей частували;
Там пампушки, як подушки, з енігу усі їли.
Сірі вовки за столами, мов свати, сиділи,
Та очима, мов свічима, на зайчат дивились,
А зайчата, мов дівчата, з хлопцями крутились.
Як узявся Мороз в-боки та став танцювати,
То муєли усі гості з будинку тікати:
Свистить, рипить, підтрибує, аж дуби тріщали!
Оттак колись Морозове весілля справляли!

О. Романова.

Літо краснее минуло.

Літо краснее минуло,
Сніг лежить на полі!

Діти з хати виглядають
В вікна... Шкода волі!

Діти нудяться в хатині,
Нудять, нарікають:
„І нащо зіма та люта?“ —
Все вони питають;
„Он все поле сніг завіяв,
Хоч не йди із хати,
У замкнуті дивись вікна,
Нігде й погуляти!
Сніг з морозом поморозив
Всі на полі квіти..
Десь зіма та не скін-
читься!“

Нарікають діти.	І заквітне ваше поле
— Ждіте, ждіте, любі	І зазеленіє,—
діти,	Знов його весна пре-
Літо знов приливе,	красна
Прийде милая година,	Квіточками вкриє!—
Як зіма та згине!	<i>Л. Українка.</i>

Л е н і н.

Ленін—голова Ради Народніх Комісарів, що керує нашою країною.

З 17 років він бореться за волю народу. Ленін написав багато книжок, в яких закликав нарід до повстання проти панів, до кращого життя. Він писав, що тоді всі будуть вільні, всі будуть працювати, допомагати один одному, ніхто не буде паном над инчим.

За це заслано було Леніна у далеку холодну Сибір; довелося йому сидіть і у в'язниці цілих п'ять тяжких років.

А тепер, коли робітники та селяне скинули панів і встановили свою Радянську владу, вони поставили на чолі її Леніна.

Інтернаціонал.

Повстаньте гнані і голодні,
Робітники усіх країв!
Як у вулкановій безодні
В серцях у нас клекоче гнів.
Ми всіх катів зітрем на порох...
Повстань же військо злидарів!
Все, що забрав наш лютий ворог...
Щоби вернути час наспів.
 Чуеш? — сурми заграли...
 Час расплати настав!
 В Інтернаціоналі
 Здобудем людських прав.

Заповіт.

Як умру, то поховайте мене на могилі
Серед степу широкого, на Україні милій:
Щоб лани широкополі і Дніпро і кручі
Було видно, було чути, як реве ревучий!

Поховайте та вставайте, кайдани порвіте,
І вражою злою кров'ю волю окропіте!
І мене в сім'ї великій, в сім'ї вольній, новій
Не забудьте помянути незлим тихим словом.

1845. 25. XII.
Переяслав.

Тарас Шевченко.

ПИСЬМО.

I

ШШШ МММ МММ

II

Л М ММ І ІІ

ММ ММ ЛЛ Л М

МММ МММММММ

III

ТТТ МММ М

Т Р МРМ

РММ ММР ММ

IV
K K K K K K
K K K, K K K K
V
C C C C C C
C C C C C C
VI
O O O O O O
O O O O O O
VII
G G G G G G
VIII
Z Z Z Z Z Z

IX

U U U M U U

V V V C C C

Z X M J J Y

P B H F T

K Q D H A A

M T U U O

Азбука

Аа, Бб, Вв, Гг, Дд,

Ее, Жж, Зз, Ии, Йй,

Кк, Лл, Мм, Нн,

Оо, Пп, Рр, Сс, Тт,

Уу, Хх, Цц, Чч, Шш,

Щщ, ъ, ы, ю, я.

Пилип, са не спили.

либа.

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14,

15, 16, 17, 18, 19, 20, 30, 40, 50, 60,

70, 80, 90, 100, 101, 110, 111, 120.

До вчителя.

Українська мова гарна тим, що вона проста. Як надруковано, так і вимовляй, а як вимовляєш, так і пиши. Колись письменні люде, як вчили читати, то начинали з аз, буки, віди і далі аж до *ижциці*; а після вчили складати букви й розбирати слова. Тепер роблять краще. Перш за все доводять учнів до тієї думки, що, вимовляючи слова, вони вимовляють злучені до купи звуки. Тоді беруть звичайно яке-небудь легке й коротеньке слово, наприклад, *оса*, і, кажучи його з протягом і заставляючи те саме робити й дітей, доводять їх до того, що вони самостійно розкладають слово на звуки. Як діти навчаться розкладати слова на окремі звуки, тоді вже показують їм *літери* окремих звуків. Після цього діти навчаться цілком складати слова з літер; відрізняючи один звук од одного вони навчаться сполучувати звук із звуком у склад і слово. Кожен учитель знає, що доброму читанню дуже довго заважає те, що діти відразу не вміють зливати звук із звуком, а вимовляють кожен звук окремо, і що учневі треба добре з'янути, яка літера відповідає якому звукові.

Знедавна стали навчать читати відразу по верхах. Спосіб цей зветься американським або методом читати цілі слова. Саме навчання починається з розмов, які повинні дати матерьял для слів і фраз.

Кожен урок в цій граматиці складається по такому зразку: учитель показує дітям малюнок, на котрім намальована мама з дитиною. Школярі розглядають малюнок і відповідають, що кожний з них бачить на малюнку. Учитель тоді складає з розрізної азбуки або пише слово *мама* й каже: „так треба писати слово *мама*“ й голосно проказує його. Тут учні з першого кроку навчаться зразу схоплювати слово очима, а далі вже зразу й вимовляти його. Побачивши, що школярі добре з'янули це слово і вміють показати й прочитати його, вчитель розказує їм, що воно визначає. Далі вчитель перед усім класом розділяє слово *мама* на склади *ма*—*ма*, й ріжно проказує кожний склад цього слова. Після прохає учнів показати йому ці склади в слові. Далі вчитель проказує перший склад, розділяє його на літери *і*, затуливши

одну літеру, питає, що лишилося? Лишилось а. Такечки треба зробити й з іншими складами. Коли вчитель побачить, що учні вміють показати склади в слові, тоді він прохає їх, щоб вони самі зложили слово мама. Кожну літеру, яку учні вивчили, вони малюють кольоровим або чорним олівцем по малюнку літер, надрукованих наприкінці уроку. Це буде попередня робота, котра повинна навчити дітей поволі писати де-які елементи письма й краще з'явити форму літер.

В граматиці 24 уроки. В кожному уроці читаються слова так, як і в першому. До кожного уроку дано в цій книзі малюнок. Діти розглядають малюнки в окремих бесідах і назвище малюнка мусять читати й розкладати перше по розрізній азбуці з великими літерами. Чим швидче почнуть учні читати на всі букви, тим краще, через те, що матерьял першої читанки після букваря, звичайно, задовольняє всі ті інтереси, які діти виявляють по предмету навчання рідної мови і які цілком відповідають прагненням та замірам дітей молодшого віку. Досвід також показує, що коли навчання читати ведеться окремо від навчання писати, то учні шкільного віку можуть вивчати на одному уроці по дві літери, коли літери ці звуком своїм і малюнком—будуть між собою різні, наприклад: р-ж, в-з, л-ш, д-б, т-п і такі інші. Не треба давати учням одночасно зачувати суголосні літери, як ось: з-с, ж-ш, б-п, д-т і т. и.

I. Уроки грамоти:

1) Бесіди по малюнку: Хлопчик. Мама з дитинкою на руках... 2) Читання слів з двох складів. 3) Слова з двох складів, що звуться простими, і з наголосом то на першому, то на другому складі. 4) Слова, в яких три склади. 5) Слова з складами перевернутими. 6) Слова з середніми складами. 7) Слова, де треба ставити ь. 8) Слова, в котрих показано, як вимовляються: й, ї, я, ю. 9) Азбука.

II. Читання після азбуки. 1) Дитячі пісні. 2) Вірші. 3) Казки і оповідання.

III. Письмо. Десять уроків.

КНИЖКИ ТОГОЖ АВТОРА:

Т. Лубенець. Читанка. Перша книжка після граматки, з малюнками. Видання восьме, перероблене. Зміст: 1) Діти. 2) Сім'я. 3) Що є в хаті та на дворі. 4) Що є в селі та за селом. 5) Свійські тварини й звірята. 6) Птахи. 7) Риби, гади та комахи. 8) Що росте в городі й на полі. 9) Зілля й дерево. 10) Хто друг і ворог хліборобові. 11) Праця. 12) Родина. 13) Гурт. 14) Весна. 15) Літо. 16) Осінь. 17) Зіма. 18) Вода. 19) Земля. 20) На небі. 21) Наука. 22) Серед людей. 23) Наш край.

Т. Лубенець. Читанка. Друга книжка до читання, з малюнками. Складено за методом виховального читання. Видання третє, перероблене. Зміст: I. Сім'я. II. Серед людей. III. Природа. IV. Наука. V. Наш край.

Т. Лубенець і Н. Лубенець. Читанка. Третя книжка до читання, з малюнками. Складено за методою виховального читання. Видання друге, перероблене. Зміст: I. Життя дітей. II. Життя сім'ї. III. Життя людини і громадське життя. IV. Природа. V. Наш край. VI. Боротьба за волю.

Читанки Лубенця частини I, II та III, Головний Комітет Соціального Виховання Наркомосвіти У. С. Р. Р. ухвалив і дозволив вживати в дитячих установах Соцвиха (31-го серпня 1922 р. № 2525).

СКЛАД ВИДАНЬ:

Книгарня Т-ва „ДРУКАРЬ“

==== Київ, Хрещатик 50. ====